

Norra Donationsregionen

Rapport 2021

Verksamhetsrapport för donation

R-DAS Anneli Holst

R-DAL Caroline Starlander

22-01-30

Inledning

De flesta hade nog aldrig kunnat drömma om att pandemin med Covid-19 skulle fortgå även under 2021 beroende på nya mutationer, med förödande konsekvenser för sjukvården, för den enskilda medborgaren och för samhället i stort. Under hösten -21 minskade smittan liksom många restriktioner varpå en del utbildningar och möten hölls fysiskt, men närmare Jul ökade smittspridningen igen och med den restriktionerna. De allra flesta möten regionalt och nationellt har hållits digitalt.

Där donationsområdets ansvariga återfunnits nationellt har man främst under första halvåret dragit in avsatt tid för att i stället fokusera på kliniskt arbete.

Trots pågående pandemi har 192 avlidna personer blivit donatorer under 2021, vilket är den högsta siffran någonsin i Sverige.

Verksamhetsrapport för donation 2021

1. Donationsfrämjande aktiviteter Organ

1.1. Genomförda utbildningar på eget sjukhus och regionalt

DAS och DAL på NUS har tillsammans med R-DAS planerat utbildningen och implementeringen av DCD på NUS. DCD- införandet har inneburit en gedigen utbildningsinsats under året av de olika personalkategorier som ska ingå i teamen men också av andra involverade verksamheter. R-DAS och de lokala DAS-arna samt DAL har ansvarat för utbildningstillfällena tillsammans med tillresande kompetens från Sahlgrenska universitetssjukhuset. Föreläsningarna har spelats in och därmed kunnat ses i efterhand vilket ökat möjligheten att nå ut till fler medarbetare. På iva har föreläsningarna varit obligatoriska och avsatt tid har erbjudits om utrymme inte har funnits att delta under arbetstid.

Planeringen och genomförandet tog mycket tid i anspråk och de första utbildningsdagarna i maj, i samverkan med teamet från Göteborg, blev inställda p.g.a. pandemin, men kunde genomföras i början av oktober. Det var extra inspirerande att det snart efter teamutbildningen resulterade i en första DCD-process som dessutom gick helt efter planerna. R-DAL deltog under utbildningsdagarna i gruppdiskussioner och med föreläsning. I samband med utbildningen av DCD-teamen gjordes ett reportage i Linda av lokalt donationsansvariga. R-DAS intervjuades också i tidningen Mellanbygden för spridning i norra regionen samt en intervju i Ångermanlands lokaltidning, Nordsverige.

Donationsarbetet på alla sjukhus i norra regionen har påverkats av den pågående pandemin. Personalen inom intensivvården har varit tungt belastade även under 2021 och varit tvungna att arbeta kliniskt med vård av de svårast sjuka, och mycket tungskötta, Covid-patienterna.

Det planerade besöket av R-DAL/R-DAS i Lycksele fick ställas in p.g.a. pandemin.

1.2. Kontakter R-DAL och R-DAS

Inga fysiska möten har hållits under 2021. Vi har försökt upprätthålla kontakten och genomföra donationsuppdraget genom återkommande telefonsamtal samt digitala möten allteftersom vi blivit mer bekväma med denna teknik.

1.3. Genomförda besök på sjukhus i regionen

Inga fysiska möten ha skett p.g.a. pågående pandemi.

1.4. Lokala och regionala möten

Se punkt 3.2

1.5. Genomförda aktiviteter under Donationsveckan

Se punkt 3.4

2. Donationsfrämjande aktiviteter vävnader

2.1. Genomförda utbildningar på eget sjukhus och regionalt

R-DAL verksam i Östersund hade överenskommit med den lokala vävnadssamordnaren att vara ansvarig för ett nytt försök att påbörja hornhinnedonation i Östersund, eftersom det finns ett avtal som möjliggör för vävnadsutredarna på NUS att hjälpa Östersund med utredningarna. Kontrakt med Hornhinnebanken blev påskrivet, möte med MLA för Ögonkliniken i Östersund samt EC för Ögon genomfördes liksom möte med chefen för Patologen på NUS och den lokalt patologansvariga, rutin-skrivning påbörjades likaså när det uppdagades att den lokala vävnadssamordnaren hade påbörjat en liknande parallell process. För att undvika dubbelarbete fortsätter därför vävnadssamordnaren i Östersund detta önskvärda vävnadsdonationsinförande.

2.2. Lokala och regionala möten

Se punkt 3.2

2.3. Genomförda aktiviteter under Donationsveckan

De olika aktiviteterna som genomfördes enligt 3.4 gjordes i samarbete mellan de olika yrkeskategorier som har uppdrag både vad gäller organ och vävnader.

3. Donationsfrämjande gemensamma aktiviteter

3.1. Lokala och regionala möten

3.1.1. Det årliga fysiska regionala lunch – till – lunch - mötet på NUS för donationsansvariga och vävnadssamordnare fick i år ersättas av ett digitalt möte under några timmar i oktober. Där berättade bl.a. Anneli Holst om planen för införandet av DCD på NUS, hur man informerat personalen på de aktuella enheterna och hur man igenom anmälningslistor därefter kunnat skapa intresserade team. Regionen fick därefter information om det aktuella donationsläget, om vad de nationella programområdena innebär och specifikt vårt eget område PIVoT. Vidare berättades om att en nationell arbetsgrupp, en s.k. NAG donation ska bildas, av några ur expertgruppen R-DAL och R-DAAS, som hjälp i donationsfrågor till den nationella PIVoT-gruppen. Till sist återfördes information om SFAI-mötet i Örebro där donationsföreläsningar erbjöds en halv dag.

3.1.2. R-DAS har regelbundet deltagit i Vävnadsmöten tillsammans med bland andra Regional vävnadssamordnare.

3.1.3. Eftersom årets regionala möte inte blev av fysiskt har vi tre gånger under året haft digitalt möte med alla regionens DASar och DALar.

3.2. Möten med verksamhetschefer/sjukhusledning/landstingsledning och/eller regionledning

Regelbundna avstämningar ha förts med ledningen för AnOpIva i Umeå med anledning av DCD-implementeringen på NUS.

De tidigare återkommande regionala mötena för VC har nu ersatts med möten under de nationella programområdenas struktur. Vår specialitet benämns PIVoT; (Perioperativ vård, IntensivVård och Transplantation) och då hamnar de tidigare regionala VC-mötena i RPO PIVoT. I denna RPO är R-DAL och R-DAS medlemmar och har deltagit i 6 digitala sammankomster.

3.3. Genomförda aktiviteter under Donationsveckan

Vecka 45 var det den årliga donationsveckan som likt 2020 påverkades negativt av covid-19. Kontakter med radio och tidningar togs i vanlig ordning. Roll ups fick åter ersätta den fysiska närvaron. Korta filmer om donation sändes i lokala kanaler och via sociala medier.

Informationsbroschyrer om donation och vikten av att ta ställning (tillsammans med chokladbollar) placerades ut på flera platser i Umeå.

4. Antal donationsoperationer av organ och vävnad

- 4.1. 19 organdonationsoperationer är genomförda i Norra regionen; Östersund 1, Gällivare 1, Sundsvall 4, Örnsköldsvik 2 Umeå 8 och Sunderbyn 3 donatorer vardera. Av dessa 19 donationer var en DCD.
 - 4.2. 3 donationer av långa rörben i Östersund. 17 hornhinnedonatorer i Umeå och Sundsvall.
- Bilaga: Statistik vävnadsutredningar och vävnadsdonatorer

5. Informationsinhämtning och samverkan nationellt

5.1. SKR/Vävnadsrådet

VOG-möten har endast hållits digitalt under 2021 vid 4 tillfällen, och R-DAS och R-DAL har deltagit vid samtliga möten.

R-DAS deltog i maj på VOG Hornhinnors möte för att presentera pandemins effekter på hornhinneverksamheten och den brist på vävnader som uppkommit.

5.2. Socialstyrelsen

5.2.1. R-DAL deltog i maj i en lång Teams-intervju med en, av Socialstyrelsen inhyrd konsult, (hon intervjuade många) för att försöka kartlägga de hinder som i dag kan finnas för donation, både inom sjukhusvärlden och i samhället i stort.

5.2.2. Socialstyrelsen har också givit NDC (Nationellt Donations Centrum) i uppgift att revidera SOSFS 2005:10, Kriterier för bestämmande av människans död. Där är R-DAL för Norra Regionen del i den arbetsgrupp som under året haft två personliga digitala möten med projektledaren samt tre halvdagsmöten via Teams, och ska fortsätta med minst tre lika långa möten under våren 2022 innan eventuella ändringar kan lagstadgas. Remiss om revideringsförslagen skickades ut till många instanser i november, bl.a. till alla regioner, med deadline i början av februari -22.

5.2.3. SoS har utrett befintliga rutiner nationellt och internationellt vid eventuell donation från barn, där R-DAS har varit med i Socialstyrelsens speciella grupp för framtagande av ett nationellt kunskapsstöd vid pediatrika donationer. Kunskapsstödet har varit ute på remiss och betraktas nu som färdigt, och finns i tryck att distribuera. I princip togs ingen notis om inkomna synpunkter då det färdiga dokumentet i stort sett ser ut som det som skickades ut på remiss.

5.3. Transplantationsverksamheter

Det årliga mötet i Göteborg i slutet av maj med alla sjukhus som har Sahlgrenska Universitetssjukhuset som kontaktsjukhus i donationsfrågor ställdes in och ersattes av ett digitalt möte den 8/12.

5.4. Det Nationella donationsmötet

Det årliga mötet i januari, som skulle ha tagit plats i Båstad, ställdes in för att förhoppningsvis kunna genomföras kommande år.

5.5. Expertgruppen för regionalt donationsansvariga läkare och sjuksköterskor

Alla 4 möten har hållits digitalt.

5.6. Nationell och internationell aktivitet

5.6.1. Vid årets gemensamma kongress för SFAI och AnIVA i Örebro ansvarade

Expertgruppen R-DAL och R-DAS för program under en halv dag om donation.

Deltagande i mötet kunde förutom fysiskt även ske online, och föreläsningarna kunde därefter ses digitalt fram till årsskiftet. Föreläsningarna var mycket uppskattade och fick stor spridning.

5.6.2. De förslag till lagändringar som baserats på Heckschers utredning SOU 2019:26 drogs tillbaka i november 2020, då flera instanser, bl.a. Expertgruppen R-RAL och R-DAS, och MOD protesterat mot skrivningen att man inte skulle få intubera någon möjlig donator förrän denne konstaterats avliden. Konsekvensen skulle innebära slutet för all organdonationsverksamhet i landet, då vård av den möjliga donatorns organ under utredningstiden av donationsvilja och kontakter med Transplantationsverksamheten förutsätter respiratorvård, som i sin tur för att bedrivas optimalt, kräver intubation.

Dock kvarstår och accepteras förslagen att vetorätten för närstående tas bort samt att icke beslutsförmögna som aldrig som vuxna kunnat framföra sin inställning till eventuell egen organdonation, inte får bli donatorer som avlidna.

En ny remiss kom under sensommaren; ”Promemoria Utkast till Lagrådsremiss Nya regler för organdonation” som enbart belyste frågan om intubation och i vilken utsträckning detta ingrepp innebär mer än xx smärta. R-DAL och R-DAS svarade båda i god tid för sina respektive hemregioner. I både Region Jämtland Härjedalen och Region Västerbotten slarvade därefter tyvärr de som sen skulle skriva under och skicka in remissvaret till Socialdepartementet i tid utan inkom med svar en månad för sent då R-DAL och R-DAS råkade se en lista på regioner som inkommit med svar i rätt tid. Region Norrbotten och Region Västernorrland hade sina svar inskickade i tid.

5.6.3. En skrivelse har skickats till Nationella vårdkompetensrådet för att försäkra sig om att donation finns med i vårddyrkenas curriculum samt att de som undervisar har reell kompetens inom donationsområdet.

5.7. Mediaaktiviteter under året

R-DAL blev intervjuad i lokal-TV under donationsveckan samt en gång i Mitt-Nytt och R-DAS intervjuades också i samband med DCD-införandet på NUS.

5.8. Utbildningar och kongresser besökta under året

R-DAL deltog fysiskt vid DCD-utbildningen i Umeå 4 - 6 oktober med hela utbildningsgruppen för DCD på NUS samt tillresande undervisare från Sahlgrenska sjukhuset.

R-DAS deltog i nationella SFAI/AnIVA kongressen i Örebro i september, medan R-DAL deltog digitalt.

5.9. Övrig aktivitet under året

R-DAL och DAL-arna från Sunderbyn, NUS och Örnsköldsvik deltog i Norra Regionens digitala ST-utbildning 14 - 15 oktober. Vi ansvarade omväxlande för föreläsningar och för case-diskussioner, både i etik och donation av organ och vävnader.

6. Ekonomi

6.1. Redovisning av förbrukad budget lokalt och regionalt

Det som kostat under året är:

- 25 % av R-DAL- och R-DAS-lönen
- R-DAL har rest till Umeå en gång (möte för DCD), med övernattningar
- R-DAS rest en gång till Örebro (SFAI/AnIva-kongress) med övernattningar
- Omkostnader för lunch vid DCD-utbildningen av det lokala DCD-teamet.

7. Synpunkter på uppgifter som ingår i uppdraget

7.1. Uppdrag

R-DAL har i god tid meddelat att hon ämnar gå i pension i början av mars 2022. En ersättare ska utses, vilket också gjorts, och det är Magnus Almeling, DAL på NUS, som nu blir Norra Regionens R-DAL. Detta innebär att han sannolikt kan behöva gå någon av de nationella eller internationella kurser som krävs för att tillfredsställande kunna utföra uppdraget.

7.2. Utvecklingsområden

DCD-införande kommer att konsumera tid och pengar men är lönsamt samhällsekonomiskt på sikt.

När NUS känner sig väl inarbetade på DCD-processens alla delar är det dags för övriga sjukhus i regionen. R-DAL och R-DAS föreslår att man efter NUS börjar införa DCD som ett alternativt donationssätt i Sundsvall, sen i Sunderbyn, därefter i Östersund, o.s.v.

Nationellt menar NDC och även Expertgruppen bestående av läkare och sjuksköterskor att uppdraget som innebär allt fler arbetsuppgifter för både R-DAL och R-DAS måste vara en 50 % tjänst. I allt större utsträckning efterfrågas vår kompetens och våra synpunkter i Socialstyrelsens donationsarbeten med bl.a. revision av författningar, som bollplank för det nationella donations centrat i frågor som undervisning och projekt, i Vävnadsrådets donationsutbildningar och etiska kurser och som arbetsgrupp i programområdenas nationella frågor. Samtidigt finns en stark förväntan på att även Norra Regionens ska införa DCD på regionens övriga sjukhus, och det ska då ske med hjälp av ett team från NUS med R-DAL och R-DAS i spetsen, vilket kommer att kräva en enorm arbetsinsats.

7.3. Samarbete med vävnadsinrättningar, transplanterande enheter, med flera

Inga aktuella problem.

7.4. Samarbete med polis och rättsmedicin

Nära kontakter finns upparbetade med polisen och RMV. Under 2021 har RMV fått nya lokaler med bland annat ett eget bårhus (delade tidigare med Obduktionsavdelningen). I och med detta skapas nya förutsättningar för att i ett tidigare skede identifiera möjliga vävnadsdonatorer och inom 24 timmar kunna ta de nödvändiga prover för smittscreening som behövs för att kunna tillvarata vävnader för transplantation. Donationsarbete ingår ej primärt i RMVs uppdrag men en nationell överenskommelse om ersättningen till RMV enligt ett nytt beräkningssystem är snart på plats, vilket undanröjer risken att förlora vävnader av kostnadsskäl.